

החליל פרק חמישי סוכה

נא.

עין משפט נר מצוה

א א ב מיי פ"ג מהל' כלי
המקדש הלכה ג סמג
עין קטט:
ג א מיי שם פ"ג מהל'
איסורי ביאה ה' ג:
ד ה מיי פ"ח מהלכות
לולב הלכה יג:
ו ה מיי פ"ג מהלכות כלי
המקדש ה' ג סמג עין
קט:
ז ו מיי פ"ח מהלכות לולב
הלכה יג:
ח ז מיי פ"ח מהלכות כלי
המקדש הלכה ו:
ט ח מיי פ"ח מהלכות
לולב הלכה יד:

רבינו חננאל

חננאל הוא, דתנן בערכין
פרק שני עבדי כהנים
וי' דברי ר' מאיר, ור'
יוסי אומר משפחת בית
האבות כו', ר' חנניה בן
אנטיגוס אומר לויים, מאי
לאו בהא פליגי דמאן
דאמר עבדים היו, פי'
אלו המכרים באבוב, קסבר
עיקר שירה בפה, והלויים
פי' ואילו
המכרים באבוב אף על
פי שהן עבדים הותרו
שהיו אין הסמיכה עליהן,
ומאן דאמר לויים היו,
קסבר עיקר שירה בכלי
לפיכך לויים היו, ותסברא
דבהבכי פליגי, אי הכי ר'
יוסי דקתני כשחין היו
מאי קאמר ג'ניא: קא
סברו כו', כמו שהווא
מפורש בערכין פרק שני.
ור' ירמיה אמר מחלוקת
בשיר של בית השואבה,
אבל בשיר של קרבן
דברי הכל כבודיה היא
ודחיא שבת. מיתבי חליל
של בית השואבה דוחה
שבת דברי ר' יוסי בר'
יהודה, ותכנסו אומרים
אפילו יום טוב אינו דוחה,
תיובתא דרב יוסף תיובתא.
בחליל של בית השואבה,
אבל בשיר של קרבן
דמיקרא כתיב ג'ני שירה צפה
להשמיע קול אחד להלל להודות לה'
ולצתר הכי כתיב ג'ני השיר וצהלל
לה' שמע מיניה לעיקר שירה צפה
וכלי השיר לצסומי קלא:
מבבא'מכנסיה'בסומיה'מיינייהן.
תימה דלא חשיב נמי
(ט) כמות שגם היא הימה של שש:
שעריהן ה'היים עומדין בבשי'
שיר. לשמחת צית
השואבה אצל דוכן לשיר דקרצן אצל
המוצא היה כן פירש צקונט' וצמס'
גדות (פ"ב מ"ו) תנן ומיימי לה צפיק
דיומא (דף ע"ו). ראצ"י אומר מעלה
הימה שם גבוהה אמה ודוכן נתון
עליה אותה מעלה הימה צין עזרת
ישראל לעזרת כהנים:
קרא

בתנאי עבדי כהנים היו. משנה היא פרק שני דערכין (דף י.)
ומימה דהכא מסקינן דכ"ע עיקר שירה צפה והתם
קמני רישא דחליל מכה צשמונה ימי החג ואי אפשר צלל שבת וי"ל
דהא מפרש טעם משום דאין צמות במקדש וצירושלמי פריך ומשני
רישא רבי יוסי זר' יהודה היא:

מעראין מדובן. ראוהו עומד על
הדוכן עם הלויים אין
כריך לצדוק אחריו לא להשיאו מיוחסת
וליתן לו מעשר ראשון דודאי לוי הוא
שמפני דבר זה לא הרגילו עבדים
לעמוד שם כך פירש צקונטרס משמע
שרושה לומר דפליגי בהכי דמר סבר
אין להעמיד עבדים לדוכן דחיישינן
שמא יעלוס ליוחסין ולמעשר ומר סבר
לא חיישינן למעשר אצל חיישינן
ליוחסין ומר סבר אף ליוחסין לא
חיישינן ואין לשון משמע כך דקאמר
והכא צהא קא מופלגי מר סבר הכי
הוה מעשה ומ"ס הכי הוה מעשה
משמע שהמעשר (פי' אין תלוי בהעלאה
אלא העלאה תלויה במעשר) דמר סבר
הכי הוה מעשה שהלויים היו צקיאס
צכלי שיר ומר סבר עבדים היו
צקיאס יותר מן הכל והעמידום ומיהו
פרק שני דערכין (דף יא. ושם) משמע
כפירש הקונטרס דגרסו והכא צמעלין
מדוכן למעשרות וליוחסין קמיפלגי
ומיהו גס לפי מה שפירשתי שם
יש לישב:

למחצצרים ולמשוררים. והכא
לא כתיבי כלים
וחלוצרות לא כלי שיר וינהו שם
לתקיעות התמידין והמספין כך פירש
צקונ' ומימי' קרא גופייה כחצו צכלי שיר
דקרא הכי כתיב צדצדי הימים (צ' ה')
ג'ני שלמה כחצו למחצצרים ולמשוררים
להשמיע קול אחד להלל ולהודות לה'
וכהרים קול חלוצרות וצמלמלים
וצכלי השיר וצהלל לה' כי טוב כי לעולם
סמדר וי"ל דדייק מדחלקס צ' הילוליס
דמעיקרא כתיב ג'ני שירה צפה
להשמיע קול אחד להלל להודות לה'
ולצתר הכי כתיב ג'ני השיר וצהלל
לה' שמע מיניה לעיקר שירה צפה
וכלי השיר לצסומי קלא:

מבבא'מכנסיה'בסומיה'מיינייהן.
תימה דלא חשיב נמי
(ט) כמות שגם היא הימה של שש:
שעריהן ה'היים עומדין בבשי'
שיר. לשמחת צית
השואבה אצל דוכן לשיר דקרצן אצל
המוצא היה כן פירש צקונט' וצמס'
גדות (פ"ב מ"ו) תנן ומיימי לה צפיק
דיומא (דף ע"ו). ראצ"י אומר מעלה
הימה שם גבוהה אמה ודוכן נתון
עליה אותה מעלה הימה צין עזרת
ישראל לעזרת כהנים:
קרא

עבדי כהנים היו. [משנה]
צמסכת ערכין היא על אוחזי כלי שיר צשעת שיר של קרבן קיימינן:
משפחה בית הפגרים ומשפחה בית
ומאמאום היו. זה שם מקומם: **ומשיאין** לכהונה. ישראל מיוחסין היו
שנשיהם אלמנות וצנותם ראויות
לינישא לכהנים: לויים היו. אצל
ישראלים ספולין לכך: **מעלין מדוכן.**
הראוהו עומד על הדוכן עם הלויים א"ל
לצדוק אחריו לא להשיאו מיוחסת ולא
לתת לו מעשר ראשון דודאי לוי הוא
שמפני דבר זה לא הרגילו להעמיד שם
כי אס לויים כדי שלא יעשו צהס צני
לצדוק אחריו לא להשיאו מיוחסת ולא
לתת לו מעשר ראשון דודאי לוי הוא
שמפני דבר זה לא הרגילו להעמיד שם
צעדים: **אצל לא למעשרות.** שלא
נזהרו מלהעמיד שם שרבל: **ומאן**
דאמר עבדים היו. קסבר אין סומכין
על הדוכן מלצדוק אחריו להעלותן
ליוחסין הלכך לא נזהרו על כך: **ור'**
ירמיה אמר כו'. לעיל ג:] קאי אפלוגתא
דרבי יוסי צרבי יהודה ורבנן ופליגי
דארצ' יוסף: הכי גרסינן דרבי יוסי
סבר שמה יסירה נמי דוחה שבת.
האילו ושמחת מצוה היא וצחליל אין
איסור מלאכה אלא צבות צעלמא:
סיוצבא דרב יוסף. דלמר מודה ר'
יוסי צשיר של שואבה ללא ידחה:
אצל צשיר של קרבן דוחה כו'. האי
לשון קושיא וצעיל הוא כלומר חזינן
הכא דצשל שואבה פליגי ואיכא למידק
הא צשל קרבן מודו רבנן דחיי: **נימא**
ספוי סיוצבא דרב יוסף. נמי צזה
דלמר לעיל צשל קרבן פליגי והכא
דייקינן דמודו רבנן ציה והיא סיוצבא
צמרתה צשל שואבה הוי מיוצמיה
מדרבי יוסי וצשל קרבן הוי מיוצמיה
מדרבנן: **והוא הדין לקרבן.** ומדרבנן
לא מותציה: **והא קמני מפסינן** והו'
חליל כו'. ל"ג והא עלה קמני אלא
והא קמני: **אלא לאו רבנן היא.**
דשמעינן להו צדשואבה ללא דמי
וקמני זהו למעוטי דקרצן אלמא צשל
קרצן מודו: **החל שיר ה' וחלוצרות**
ועל ידי כלי דוד. אלמא כלי דוד שיר
ה' קרי ליה: **למחצצרים ולמשוררים.**
והכא לא כתיב כלים וחלוצרות לאו
כלי שיר וינהו שחן לתקיעות התמידין
והמסופין: **בתצ"ל** יורדין לעזרת
נשים. כהנים ולויים יורדין מעזרת
ישראל שהיא גבוהה לעזרת נשים
שלמטה הימה צשיפוע ההר: **ומסקינן**
שם סיקון גדול. מפרש צגמרא ג'ע"ג:
וארצבה ספליים של זהב צראשיהן.
צראש כל מצוה ומנורה: **ילדים.**
צחורים וצדידיהם כדי שזמן ועוליס כל
אחד צסולמו: **מבבלי מכןסי כהנים**
ומהמיינייהן היו מפקיעין. ממכנסי
צגדי השרד שהיו משל צבור ומאצנטיהם
הישנים מפקיעין קורעין לעשות
פחילות: **שלא היסה מחירה מאור צית**
השואבה. לפי שהמנורות גבוהין
חמשים אמה (ו) והר הצית צגוה
והאורה וצרתה צכל העיר וצותל
מנרתי שהו' לסוף עזרת נשים היה
נמוך כדלמרינן צסדר יומא (דף ע"ו).
והמנורות עולין למעלה הימנה:
צאצוקות

בתנאי (דתנאי) (ב) עבדי כהנים היו דברי ר'
מאיר רבי יוסי אומר משפחת בית הפגרים
ומשפחת בית ציפריא ומאמאום היו שהיו
משיאין לכהונה ר' חנינא בן אנטיגוס אומר
לויים היו מאי לאו בהא קא מופלגי דמאן
דאמר (א) עבדים היו קסבר עיקר שירה בפה
ומאן דאמר לויים היו קסבר ר' עיקר שירה
בכלי ותסברא רבי יוסי מאי קסבר אי קסבר
עיקר שירה בפה אפילו עבדים נמי אי קסבר
עיקר שירה בכלי לויים אין ישראלים לא אלא
(ב) דכולי עלמא צעיקר שירה בפה ובהא קא
מופלגי דמר סבר הכי הוה מעשה ומר סבר
הכי הוה מעשה למאי נפקא מינה למעלין
מדוכן ליוחסין ולמעשר קא מופלגי מאן
דאמר עבדים היו קסבר אין מעלין מדוכן
ליוחסין ולא למעשר ומאן דאמר ישראל היו
קסבר מעלין מדוכן ליוחסין אבל לא
למעשר ומאן דאמר לויים היו קסבר מעלין
מדוכן בין ליוחסין בין למעשר ורבי ירמיה
בר אבא אמר מחלוקת בשיר של שואבה
דרבי יוסי בר יהודה סבר שמחה יתירה נמי
דוחה את השבת ורבנן סברי דשמחה יתירה
אינה דוחה את השבת אבל הבשיר של קרבן
דברי הכל עבודה היא ודוחה את השבת
מיתבי שיר של שואבה דוחה את השבת
דברי רבי יוסי בר יהודה ותכמים אומרים
אף יום טוב אינו דוחה תיובתא דרב יוסף
תיובתא לימא בשיר של שואבה הוא דפליגי
אבל בשיר של קרבן דברי הכל דוחה את
השבת לימא תיהו תיובתא דרב יוסף
בתרתי אמר לך רב יוסף פליגי בשיר של
שואבה והוא הדין לקרבן והאי דקמיפלגי
בשיר של שואבה להודיעך כחו דרבי יוסי
בר יהודה דאפילו דשואבה נמי דחי והא
קתני זהו חליל של בית השואבה שאינו
דוחה לא את השבת ולא את יום טוב זהו
דאינו דוחה אבל דקרצן דוחה מני אי נימא
רבי יוסי בר יהודה האמר שיר של שואבה
נמי דוחה אלא לאו רבנן ותיובתא דרב יוסף
בתרתי תיובתא מאי טעמא דמאן דאמר
עיקר שירה בכלי דכתיב ויאמר חזקיהו
להעלות העולה להמזבח ובעת החל העולה
החל שיר ה' והחצוצרות ועל ידי כלי דוד
מלך ישראל מ"ט דמאן דאמר עיקר שירה
בפה דכתיב ויהי כאחד למחצצרים
ולמשוררים להשמיע קול אחד ואידך נמי
הא כתיב ויאמר חזקיהו הכי קאמר החל שיר
ה' בפה על ידי כלי דוד מלך ישראל לבסומי קלא ואידך נמי
הא כתיב ויאמר חזקיהו הכי קאמר המחצצרים דומיא דמחצצרים מה
השואבה לא ראה שמחה מימיו ובמוצאי יום טוב הראשון של חג ידרו
לעזרת נשים ומתקנין שם תיקון גדול מנורות של זהב היו שם וארבעה
ספליים של זהב בראשיהם וארבעה סולמות לכל אחד ואחד וארבעה ילדים
מפירחי כהונה ובידיהם כדים של מאה ועשרים לוג שהן מטילין לכל ספל
וספל ימבלאי מכנסי כהנים ומהמייניהן מהן היו מפקיעין ובהן היו מדליקין
ולא היה חצר בירושלים שאינה מאירה מאור בית השואבה חסידים ואנשי מעשה היו מוקדין בפניהם
באבוקות

גליון הש"ס
נמרא לימא תהו
תיובתא דרבי בתרתי.
קעון זה לעיל דף ד ע"ב
תשי"ג:

מוסף רש"י
עבדי כהנים היו. אומס
המכס חליל (ערכין)
שהיו משיאין
לכהונה. כהנים היו
ושאין ננמינן שיסאלס
מיוחסין היו (שם). מבבליאי
מכנסי כהנים. ממכנסי
כהנים הללוים (שם)
מפקיעין. לשון
קריעה וצמא (בב). צשמת
ועשין פחילות צשמת
צית שואבה שאי צצורה
נשים (שבת כ"א).

(א) חקר כהן ע"ל ואלך נמי
הא כתיב ויאמר חזקיהו וגי
הכי קאמר וכו'.

(א) ע"ל דתנן. (ב) ערכין
י. א. (ג) שם י"א. (ד) ענינה
כו. (עליל כו: וחס נטמן).
(ה) שם ערכין ע"ש.
(ו) שבת כ"א. יומא
כ"ג. (ז) לקמן צ"ב:
(ח) צ"ל: שהמעשה,
צמעשה. (ט) ע"ש דלא
הקשו גס ממלגת עינין
צמויט שעתה דבר זה
צמיהא.

תורה אור השלם

1. ויאמר חזקיהו
להעלות העולה להמזבח
ובעת החל העולה החל
שיר ה' והחצוצרות ועל
ידי כלי דוד מלך
ישראל:
דברי הימים ב ה כו
2. ויהי כאחד למחצצרים
ולמשוררים להשמיע
קול אחד להלל ולהודות
לק' ובהרים קול
בחצוצרות ובמצלתים
ובכלי השיר ובהלל לק'
כי טוב כי לעולם חסדו
והבית מלא עון בית ה'
דברי הימים ב ה יג

הגהות הב"ח

(א) במשנה אמרו כל מי
שלא ראה שמחת וכו' כדים
של שמן של מהא:

גליון הש"ס

נמרא לימא תהו
תיובתא דרבי בתרתי.
קעון זה לעיל דף ד ע"ב
תשי"ג:

מוסף רש"י

עבדי כהנים היו. אומס
המכס חליל (ערכין)
שהיו משיאין
לכהונה. כהנים היו
ושאין ננמינן שיסאלס
מיוחסין היו (שם). מבבליאי
מכנסי כהנים. ממכנסי
כהנים הללוים (שם)
מפקיעין. לשון
קריעה וצמא (בב). צשמת
ועשין פחילות צשמת
צית שואבה שאי צצורה
נשים (שבת כ"א).